Pääesikunta
Oikeudellinen osasto
HELSINKI

AU26246
14.10.2024 290/00.04.02/2024

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausuntopyyntö 10.10.2024

LAUSUNTO 2: U 69/2022 VP VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ EUROOPAN KOMISSION EHDOTUKSESTA EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI LAPSIIN KOHDISTUVAN SEKSUAALIVÄKIVALLAN EHKÄISYÄ JA TORJUNTAA KOSKEVISTA SÄÄNNÖISTÄ

Tausta

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Puolustusvoimien lausuntoa koskien valtioneuvoston kirjelmää Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ehkäisyä ja torjuntaa koskevista säännöistä (U 69/2022 vp).

Puolustusvoimat on lausunut aikaisemmin asiaan liittyen 13.9.2023 ja tältä osin uudistaa lausunnossaan tuodut näkökannat.

Uudesta mallista

Sisäministeriön muistiossa on tuotu esiin se, että nyt mallissa ”toteutuu myös suuren valiokunnan edellyttämällä tavalla se, että ehdotetut toimenpiteet eivät johda päästä päähän salauksen tai muiden vastaavien tietoturvatoimenpiteiden yleiseen heikentämiseen tai niiden purkamisen taikka niiden käytön rajoittamiseen ja tätä kautta viestinnän sekä viestintään liittyvien palvelujen tietoturvan ja kyberturvallisuuden tason heikkenemiseen. Valtioneuvosto jakaa suuren valiokunnan näkemyksen siitä, että asetusehdotus olisi uudenlaista EU-sääntelyä erityisesti siltä osin, että siitä voisi seurata palveluntarjoajille velvollisuus käsitellä henkilöiden välistä viestintää rikollisen materiaalin tunnistamiseksi ilman viranomaisen vahvistamaa tietyn henkilön liityntää selvitettävään tai ehkäistävään rikollisuuteen.”

Sisäministeriön perusmuistion mukaan kompromissiehdotuksen pohjalta ei purettaisi viestin päästä päähän salausta.

Kuitenkin se, että viestit tultaisiin skannaamaan läpi jo ennen niiden salaamista, on yksityisyyden suojaan puuttuva toimenpide. Se, että viesti skannataan etukäteen, on myös viestin sisällön kontrollointia ja yksityisen viestin sisällön tutkimista. Mikäli ehdotus menisi nykyisessä muo-

dossa läpi, voi sillä olla vakavia seurauksia yksityisyyden suojalle myös tulevaisuudessa. Kerran hyväksytty yksityisyyden suojan heikennys voi johtaa helpommin tilanteeseen, jossa yksityisyyden suojaa murennetaan lisää.

Yleinen ja erittelemätön pääsy viestien sisältöihin loukkaa yksityiselämän suojan keskeistä sisältöä ja on viestinnän luottamuksellisuuden kannalta ongelmalliselta, mikäli palveluntarjoajat velvoitetaan tarkastelemaan kaikkea palveluissaan jaettavaa sisältöä.

Kompromissiehdotuksen mukaan tunnistamismääräyksen toteuttaminen olisi mahdollista vain sillä edellytyksellä, että jokainen käyttäjä antaa palveluntarjoajan ehtojen mukaisesti nimenomaisen suostumuksensa siihen, että ko. tunnistamistoimintoa voidaan palvelussa käyttää. Jos käyttäjä ei anna lupaa kuvien hash-arvojen vertailuun, hän ei voi lähettää ko. sovelluksella kuvamuotoista materiaalia. Tekstimuotoista materiaalia voisi edelleen lähettää.

Jos kieltäytymällä antamasta suostumusta estetään ylipäänsä kuvamateriaalin lähettäminen, nousee kysymykseksi suostumuksen vapaaehtoisuus, eli käytännössä suostumus tullaan edellyttämään palveluiden kunnollisen käytön onnistumiseksi.

Lisäksi edelleen nousee esiin se, että tunnistamismääräysten pitää olla kohdennettuja ja tarkkarajaisia eikä perus- ja ihmisoikeusvelvoitteista pidä tinkiä. Tunnistamismääräyksen tulisi olla mahdollisimman kohdennettu henkilöihin, jotka liittyvät lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten selvittämiseen tai joiden voidaan epäillä olleen osallisina tällaisiin rikoksiin. Nyt kompromissiehdotuksen mukaan valvontaa ei ole rajattu vain henkilöihin, joita on perusteltua epäillä rikoksesta. Myöskin muutoinkin valvonnan laajuus on kysymysmerkki.

Viestien seuranta ilman kohdennettua epäilyä suostumuksenkin perusteella puuttuu henkilöiden yksityisyyteen ja voidaan nähdä myös reaaliaikaisena massavalvontana.

Algoritmit voivat pahimmillaan luokitella täysin viattoman, ei rikollisen materiaalin epäilyttäväksi, mikä voi johtaa yksilön kannalta vakaviin seurauksiin.

Suostumuksen vaatimus sekä viestien skannaaminen etukäteen ei poista aiemmin esiin nostettuja huolia liittyen yksityisyyden suojaan sekä tietoturvaan.

Lopuksi

Puolustusvoimat kannattaa tavoitteita tehostaa verkkovälitteisen lapsiin kohdistuvan seksuaalisen hyväksikäytön havaitsemista. Lasten suo-

jaaminen verkkovälitteiseltä seksuaaliselta hyväksikäytöltä on äärimmäisen tärkeä ja kannatettava tavoite.

Puolustusvoimat pitää tärkeänä, että ehdotetut toimet eivät vaaranna viestintä- ja tietojärjestelmien turvallisuutta. Olennaista on se, että viestinnän luottamuksellisuuden suojaan ja muihin perusoikeuksiin puuttuminen tulee rajoittua vain välttämättömään ja sen tulee olla oikeasuhtaista.

Puolustusvoimien tietosuojavastaava
Varatuomari Maarit Tulokas

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

LIITTEET

JAKELU

TIEDOKSI